

Agrárpiaci Jelentések
GABONA ÉS IPARI NÖVÉNYEK

Gabona és Ipari Növények
XVI. évfolyam, 21. szám, 2013

Megjelenik kéthetente
2013. november 06.

Felelős szerkesztő
Dr. Stummer Ildikó

Szerzők
Dr. Tikász Ildikó Edit
tikasz.ildiko.edit@aki.gov.hu
Keresztessyné Mohr Katalin
kmohr@aki.gov.hu
Elek Réka
elek.reka@aki.gov.hu

Kiadó
Agrárgazdasági Kutató Intézet
Piaci Árinformációs Rendszer
H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
Telefon: (+36 1) 476-6093
Fax: (+36 1) 217-8111
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu
https://pair.aki.gov.hu

ISSN 1418 2130

A Gabona és Ipari Növények piaci jelentésén kívül kínáljuk még a Baromfi; Élőállat és Hús; Zöldség, Gyümölcs és Bor; Tej és Tejtermékek piaci jelentéseket is.

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt
Telefon: (+36 1) 476-3064

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

ÖSSZEFOGLALÓ.....	3
GABONAPIACI JELENTÉS.....	4
Agrárpolitikai Hírek.....	5
A gabonafélék termelői ára.....	5
A gabonafélék jegyzése.....	7
Nemzetközi piaci információk.....	11
OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS.....	13
Nemzetközi piaci információk.....	18
BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET.....	19
Agrárpolitikai Hírek.....	22

ÖSSZEFOGLALÓ

A chicagói árutőzsdén (*CME/CBOT*) a búza fronthavi jegyzése 4 százalékkal 248 USD/tonnára ereszkedett október 18-30. között, a kukoricáé 3 évvel korábbi szintre, 170 USD/tonna alá süllyedt október végére.

Az AKI PÁIR adatai alapján a magyarországi fizikai piacokon az étkezési búza termelői ára 45 ezer forint/tonna, a takarmánybúzáé 46 ezer forint/tonna és a takarmánykukoricáé 41 ezer forint/tonna volt az október 21-27. közötti héten.

A szójabab fronthavi jegyzése 470 USD/tonna körül ingadozott októberben Chicagóban, 4 százalékkal alacsonyabb szinten, mint egy hónappal korábban.

A párizsi árutőzsdén (*MATIF*) a repcemag legközelebbi lejáratra szóló kontraktusainak jegyzése 360 euró/tonna közelébe ereszkedett október végén.

Az AKI PÁIR adatai alapján a magyarországi fizikai piacokon a repcemagot 109 ezer forint/tonna áron lehetett beszerezni október 21-27. között.

A 2013/2014. gazdasági évben (október/szeptember) az *Oil World* az olajmagdarák rendelkezésre álló mennyiségének globális növekedésével számol, amit elsősorban a szójabab sajtolásának növekedése okoz. Európában a kedvező repcetermés miatt az olajgyártás és a biodízelágazat kibocsátása nőhet, ami nagy mennyiségű fehérjetartalmú melléktermék keletkezésével járhat.

GABONAPIACI JELENTÉS

Október második felében mérséklődött a búza világpiaci ára. A chicagói árutőzsdén (*CME/CBOT*) a búza fronthavi jegyzése 4 százalékkal 248 USD/tonnára ereszkedett október 18-30. között. Jóllehet a déli félteke két legnagyobb búzatermelő országában, Argentínában és Ausztráliában az időjárási viszontagságok miatt bizonytalan a raktárakba kerülő búza mennyisége, számos egyéb tényező a termény világpiaci árának gyengülését okozta. Egyrészt, mert az USA-ból származó búza iránti kereslet a vártnál kisebb, másrészt a fekete-tengeri régióban az időjárás kedvezőre fordult, és a vetési munkálatok felgyorsultak. Továbbá, India a kivitel élénkítése céljából 300 USD/tonnáról 260 USD/tonnára csökkentette a kikötőiben a búza exportárát, így komoly versenytársként lépett elő a világpiacon. A párizsi árutőzsdén (*MATIF*) a búza legközelebbi lejáratra szóló kontraktusának jegyzése október 23-án négyhavi csúcsra tört, ekkor 207,5 euró/tonna (285 USD/tonna) áron kereskedtek a terménnyel. A búza árának növekedése az európai származású termény iránti folyamatos élénk kereslettel (különösen az észak-afrikai országokból), valamint a fekete-tengeri régió vetési munkálatainak késlekedése miatti átmeneti hiánypszichózissal magyarázható. Emellett, az Amerikai Egyesült Államok agrárminisztériumának (*USDA*) moszkvai szakértői a 2013/2014. gazdasági évi oroszországi búzatermést az *USDA* hivatalos előrejelzéséhez képest 2,5 millióval 51,5 millió tonnára, a búzaexportot 2 millióval 15 millió tonnára korrigálták negatív irányba. Október utolsó hetében a chicagói tendencia és a világpiaci események hatására a búza front-havi ára 200 euró/tonna közelébe esett a *MATIF*-on.

A Budapesti Értéktőzsde (BÉT) árupiaci szekciójában a párizsi árutőzsde változásait követve, de annál visszafogottabb ütemben emelkedett a malmi és a takarmánybúza határidős ára. A decemberi szállítású malmi búza jegyzése 3 százalékkal 47,4 ezer forint/tonnára, a takarmánybúzáé szintén 3 százalékkal 46,3 ezer forintra növekedett október 1-31. között. Az AKI PÁIR adatai alapján a magyarországi fizikai piacokon az étkezési búza termelői ára szeptember közepe óta erősödik, az október 21-27. közötti héten tonnánként 45 ezer forintért kínálták a terményt. Ez 30 százalékkal elmarad az előző év azonos időszakának átlagárától. Ezzel szemben a takarmánybúza október második hetében kezdett intenzíven drágulni. A termény spot piaci ára a vizsgált időszakban meghaladta az étkezési búzáét, hiszen tonnánként 46 ezer forintért lehetett felvásárolni, a múlt évinél 30 százalékkal alacsonyabb áron.

Chicagóban a kukorica fronthavi jegyzése 3 évvel korábbi szintre, 170 USD/tonna alá süllyedt október végére. Ennek oka, hogy a 2013/2014. gazdasági évi globális kukoricatermést rekordszintűre várják az elemzők, valamint a világ elsőszámú termelőjénél, az USA-ban felgyorsult a betakarítás, amely a kései vetés miatt az idén szokatlanul elhúzódik. Az *USDA* jelentése szerint október 27-ig az ország termőterületeinek 59 százalékáról (tavaly 91 százalék) került a raktárakba a kukorica, egy héttel korábban még csak 39 százalék volt ez az érték. A termésátlagokról szóló jelentések is kedvezőek, országos szinten akár a 10 tonna feletti hektáronkénti hozam sem kizárt. A magtárak lassan telítődnek, ezért a gazdák – az alacsony piaci árak ellenére – megkezdték a termény értékesítését. Ezzel összefüggésben, a Határidős Árupiaci Kereskedési Bizottság (*CFTC*) adatai szerint Chicagóban rekord mennyiségűre emelkedett az eladási fedezeti ügyletek száma októberben. Ha ezeket a pozíciókat a befektetők elkezdik lezárni (azaz vételi fedezeti ügyleteket nyitnak), abból könnyen kialakulhat egy árcsúcs a kukoricapiacon. Ugyanakkor az USA-ból származó kukorica iránti kereslet a belpiacon – elsősorban a bioetanol-üzemek részéről – és a világpiacon egyaránt nő, miután a Gulf öbölben kínált termény ára az ukrain és a brazil kikötői árak alá esett. Vagyis, a szakértők szerint a termény chicagói tőzsdei ára bármelyik pillanatban erősödni kezdhet. Párizsban (*MATIF*) a rendkívül élénk kereslet miatt a kukorica fronthavi jegyzése 178 euró/tonnára (245 USD/tonna) emelkedett október 23-án. Az Európai Bizottság 2013. július 1. és október 29. között 1,5 millió tonna kukorica kivitelére adott ki engedélyt, míg tavaly ugyanebben az időszakban 360 ezer tonnára. Az alacsony nemzetközi árak miatt Párizsban is süllyedni kezdett a kukorica határidős ára: október utolsó napján tonnánként 165 euróért (225 USD/tonna) lehetett a terményre ügyletet kötni, novemberi lejáratra.

A BÉT-en a takarmánykukorica legközelebbi határidőre vonatkozó ára október elején érte el idei mélypontját, ekkor 40,5 ezer forint/tonna szinten (3 évvel előtti áron) kereskedtek a terménnyel. Ezután a jegyzés az európai változást követve 7 százalékkal 43 ezer forint/tonna fölé emelkedett október utolsó hetére. Az AKI PÁIR adatai szerint a takarmánykukorica termelői ára – miután 38 ezer forint/tonnára csökkent október első hetében – 41 ezer forint/tonnára erősödött az október 21-27. közötti időszakban. Ez 35 százalékkal marad el az egy évvel korábbi átlagártól.

Agrárpolitikai Hírek

• Ukrajna, Oroszország és Kazahsztán gabonaközöség létrehozásáról szóló megállapodást írt alá 2013. október 16-án. Ennek célja a három ország kereskedelempolitikájának az összehangolása, valamint a térségen belüli verseny enyhítése. Megfontolandónak tartják továbbá a Fekete-tengeri Gabonatőzsde létrehozását.

• A Vidékfejlesztési Minisztérium közlése szerint Magyarországon napraforgóból a tavalyi 2,1 tonna után az idén 2,5 tonna termett átlagban hektáronként. Az 1,2 millió hektáron termesztett kukoricának nagyjából a 70 százalékát betakarították, az átlagtermés 5,5 tonna hektáronként. Így összességében várhatóan közel 7 millió tonnányi kukorica kerülhet majd a tárolókba.

A gabonafélék termelői ára

1. táblázat: A gabonafélék termelői ára származási hely^{a)} szerint

Megnevezés	Mértékegység	Származási hely			Országos		
		Dunántúl	Alföld	Észak-Magyarország	2013. 42. hét	2013. 43. hét	2013. 43. hét / 2013. 42. hét százalék
Étkezési búza	tonna	2 254	8 623	-	19 172	12 800	67
	HUF/tonna	47 911	44 639	-	45 040	45 194	100
Takarmánybúza	tonna	917	501	-	6 929	1 419	20
	HUF/tonna	46 664	45 096	-	44 919	46 110	103
Takarmánykukorica	tonna	23 804	13 628	8 023	43 184	45 455	105
	HUF/tonna	41 402	39 748	40 389	40 515	40 727	101
Takarmányárpa	tonna	-	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-	-

^{a)} Származási hely: ahol a gabonát megtermelték.

Az országos átlaggal a regionális összes mennyiség és az átlagár sem egyezik. Ennek oka, hogy volt felvásárlás az adott régióban, azonban az adatszolgáltatók alacsony száma miatt egyes régiók adata nem publikus. Az országos átlagban a nem publikált adatok benne vannak.

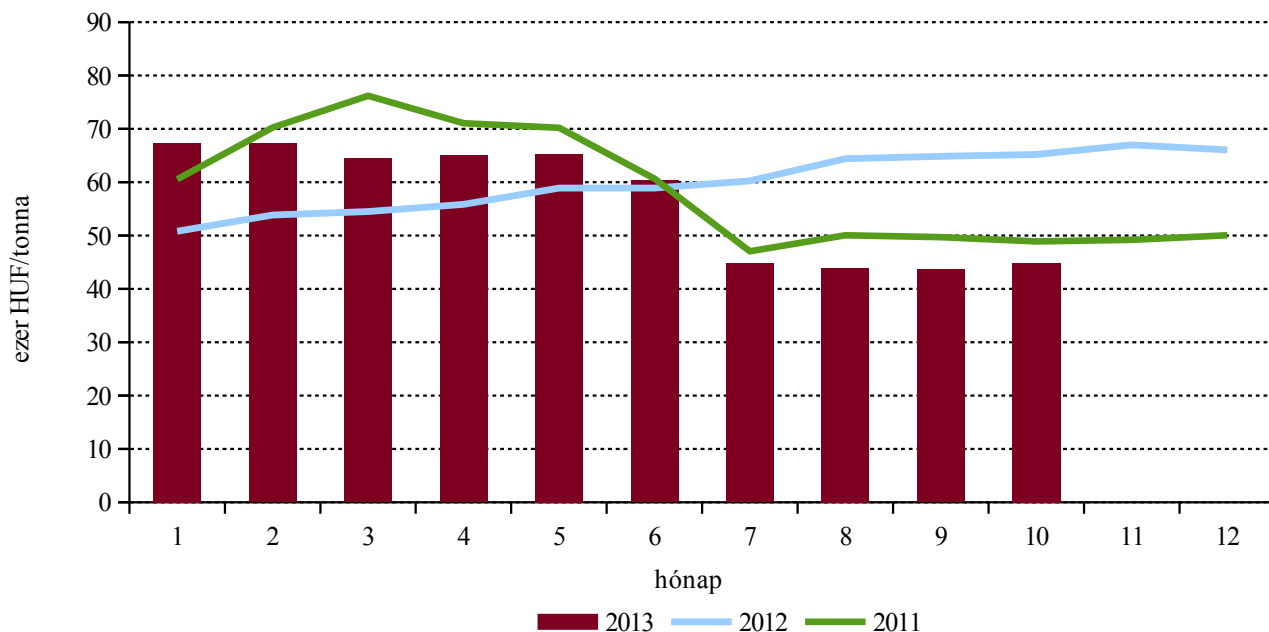
Forrás: AKI PÁIR

2. táblázat: A gabonafélék országos termelői ára

Megnevezés	Mértékegység	Országos				
		2012. 43. hét	2013. 42. hét	2013. 43. hét	2013. 43. hét / 2012. 43. hét százalék	2013.43. hét / 2013.42. hét százalék
Étkezési búza	tonna	3 732	19 172	12 800	343	67
	HUF/tonna	64 910	45 040	45 194	70	100
Takarmánybúza	tonna	-	6 929	1 419	-	20
	HUF/tonna	-	44 919	46 110	-	103
Takarmánykukorica	tonna	18 135	43 184	45 455	251	105
	HUF/tonna	62 186	40 515	40 727	65	101
Takarmányárpa	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-

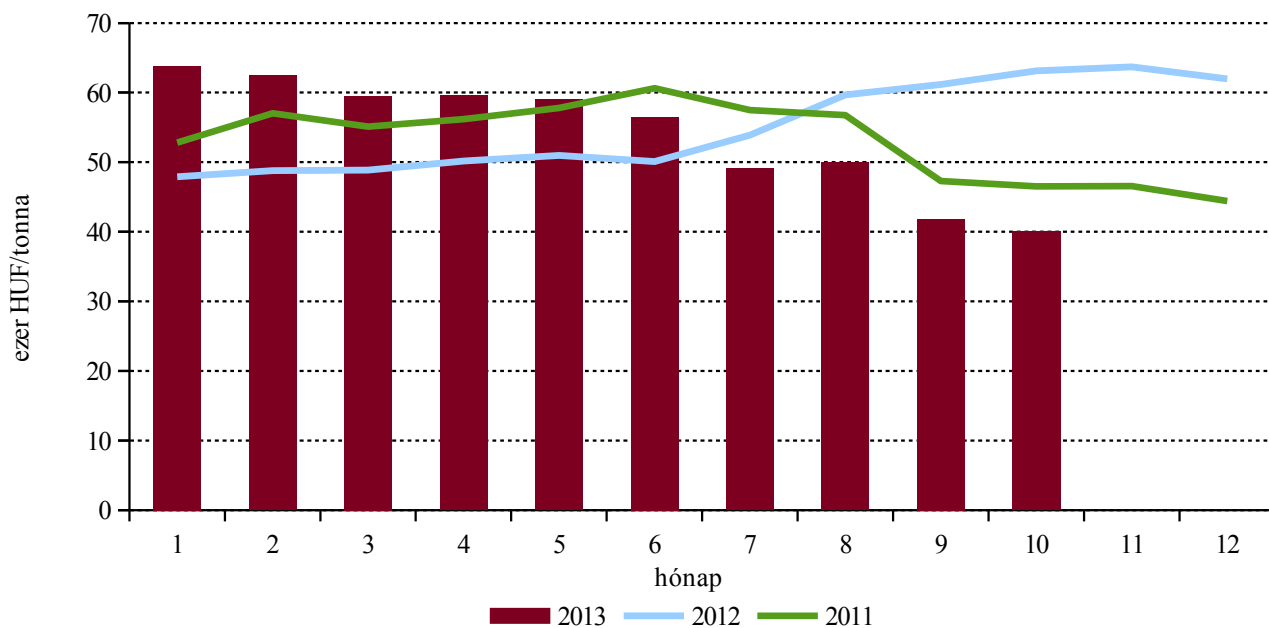
Forrás: AKI PÁIR

1. ábra: Az étkezési búza termelői ára

Forrás: AKI PÁIR

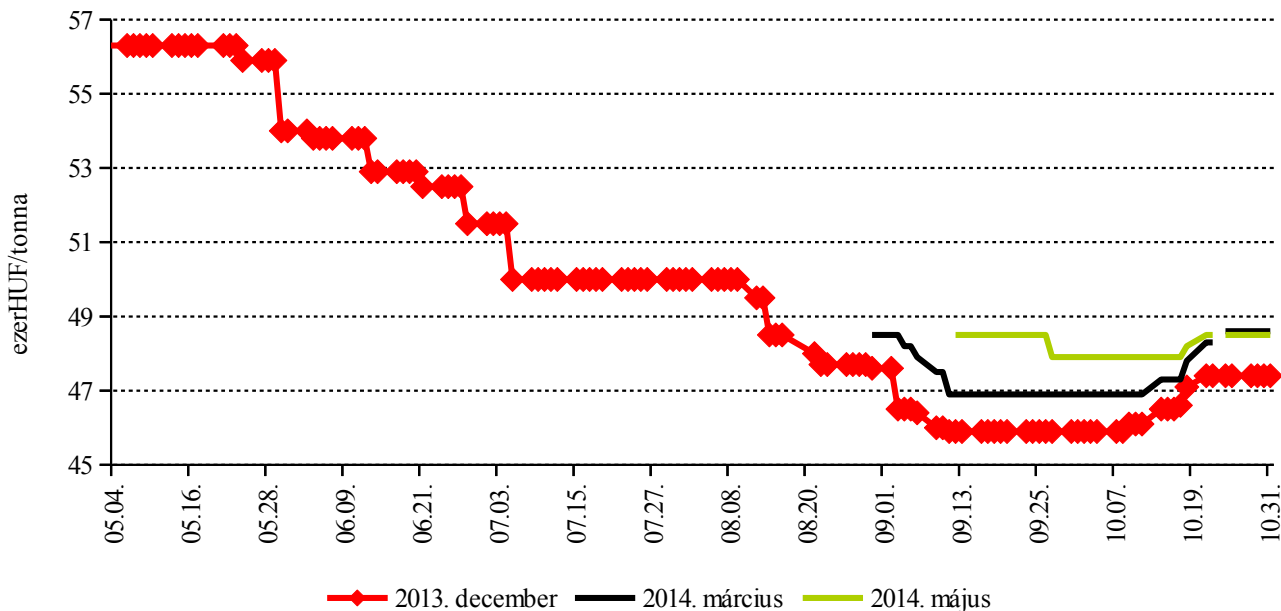
2. ábra: A takarmánykukorica termelői ára

Forrás: AKI PÁIR

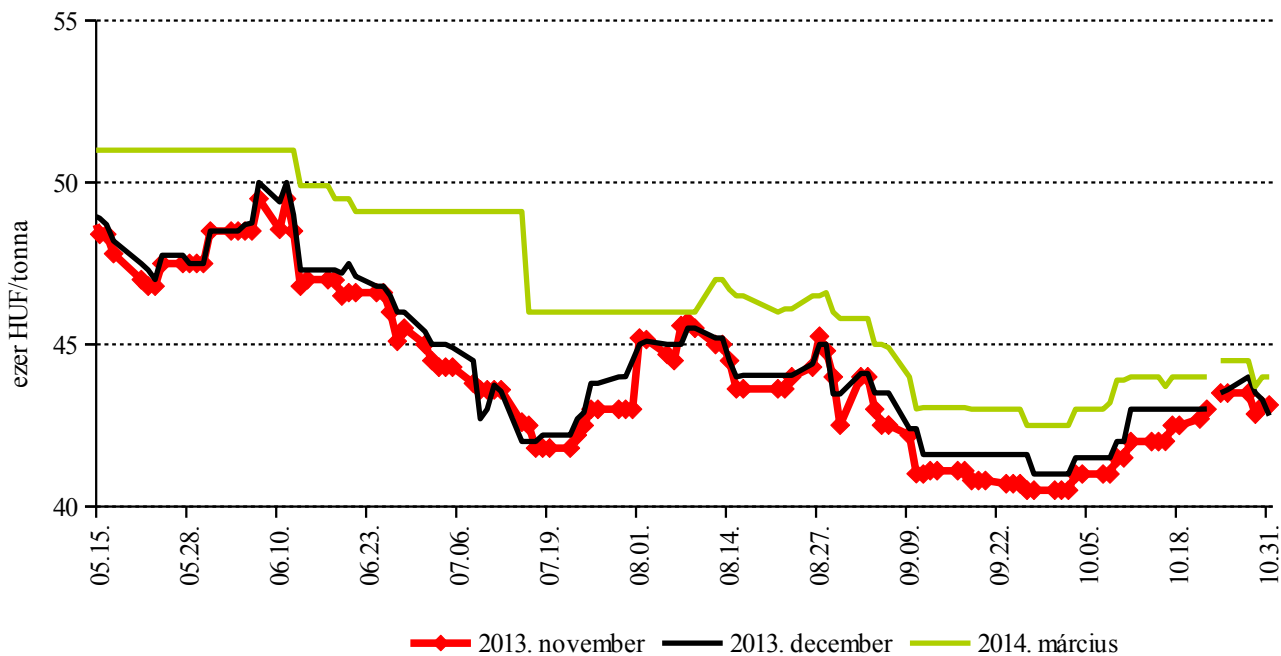
A gabonafélék jegyzése

3. ábra: A malmi búza különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

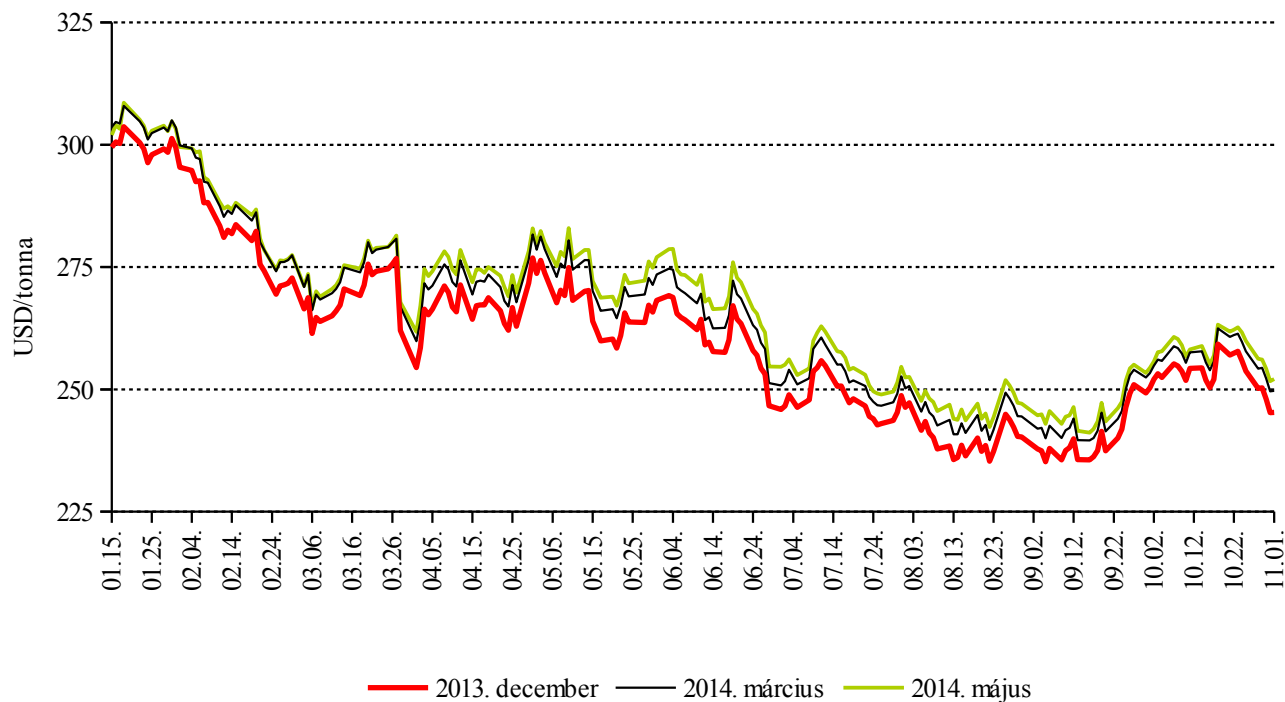
Forrás: BÉT

4. ábra: A takarmánykukorica különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

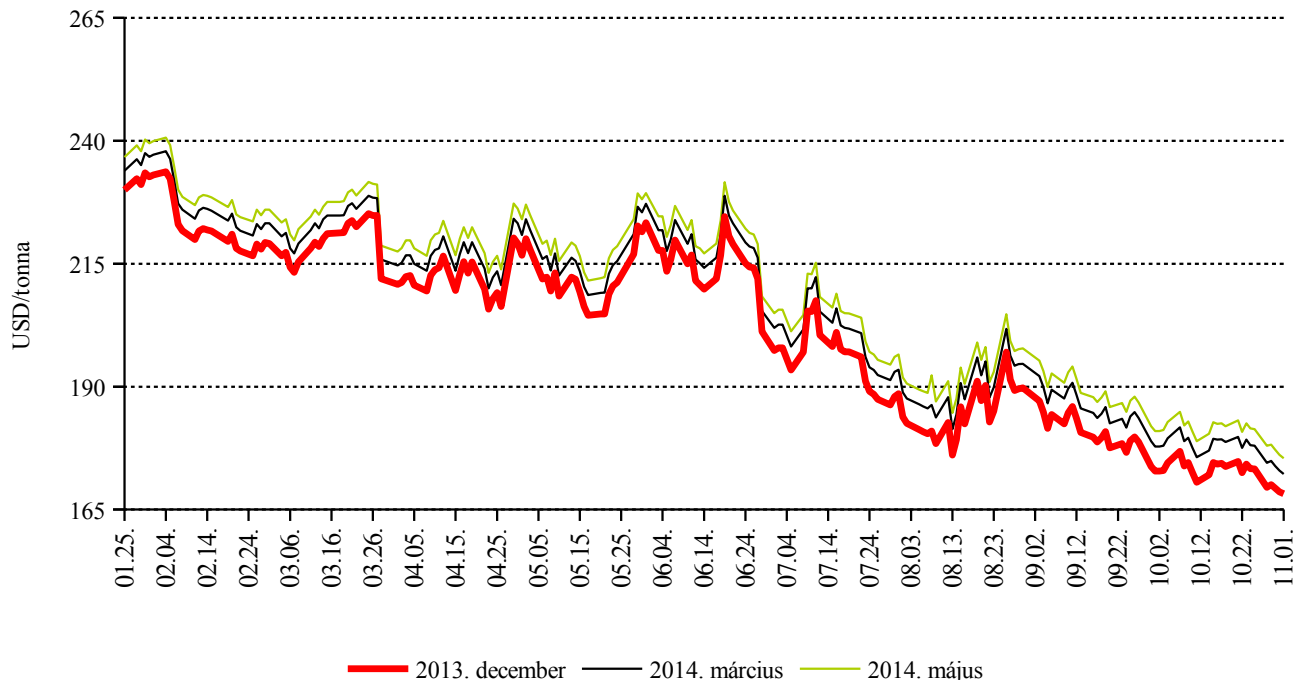
Forrás: BÉT

5. ábra: A búza különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

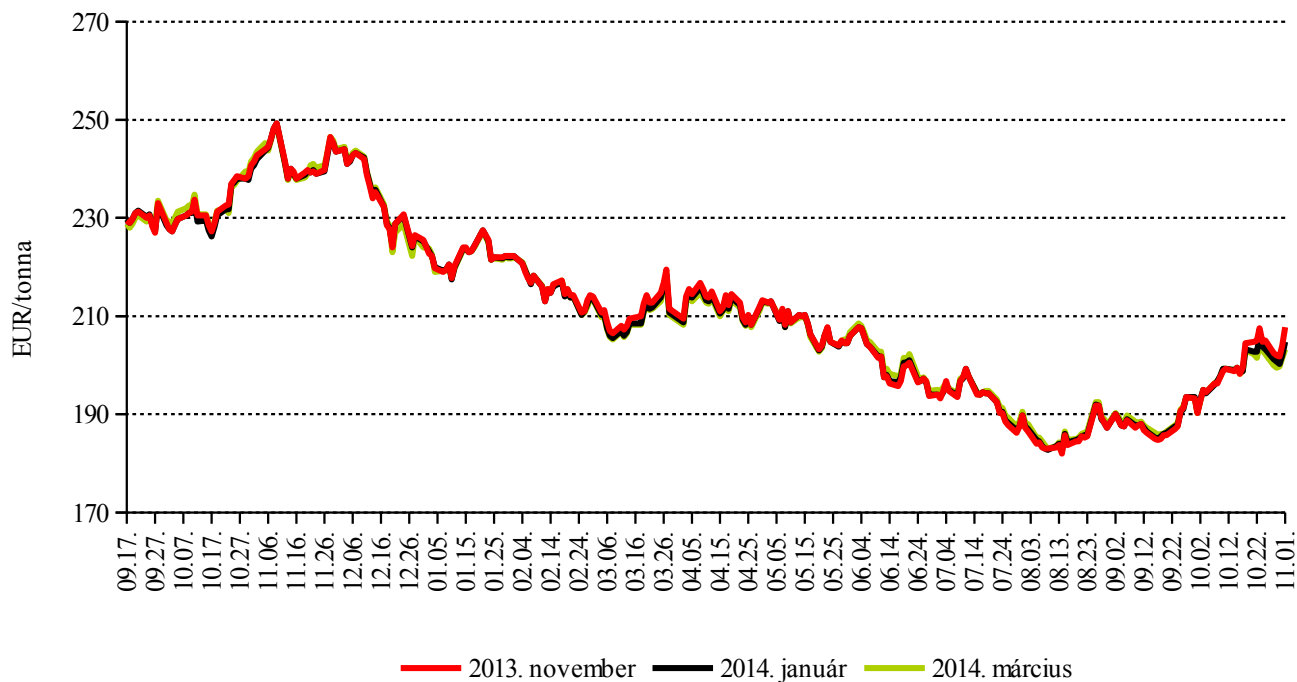
Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

6. ábra: A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

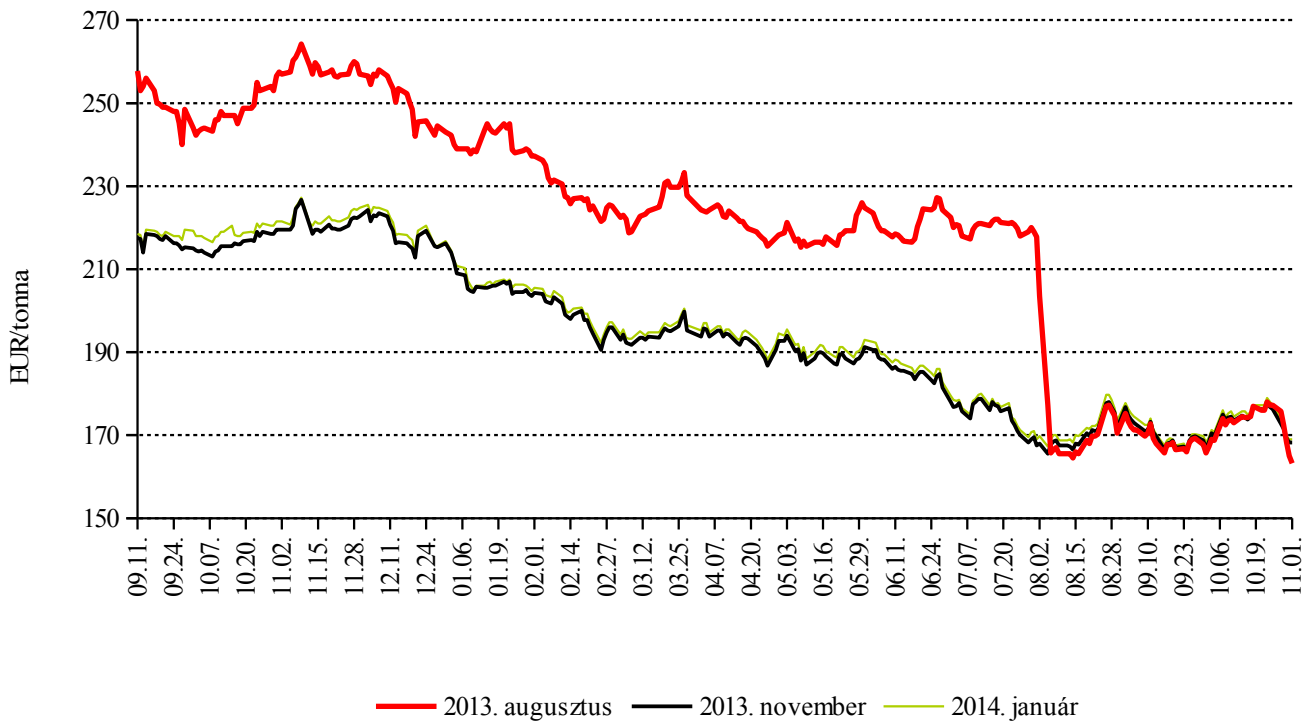
Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

7. ábra: A búza különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

8. ábra: A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

3. táblázat: A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára

Gabona alapú termékek	Mértékegység	Országos				
		2012. 43. hét	2013. 42. hét	2013. 43. hét	2013. 43. hét / 2012. 43. hét százalék	2013. 43. hét / 2013. 42. hét százalék
Finomliszt BL 55 ömlesztett	tonna	338	505	508	150	101
	HUF/kg	94	71	71	75	99
Finomliszt BL 55 zsákos	tonna	816	1 514	1 348	165	89
	HUF/kg	96	73	73	75	99
Finomliszt BL 55 zacskós	tonna	420	753	679	162	90
	HUF/kg	107	82	82	76	100
Rétesliszt BFF 55 ömlesztett	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/kg	-	-	-	-	-
Rétesliszt BFF 55 zsákos	tonna	21	51	21	100	41
	HUF/kg	101	80	85	84	106
Rétesliszt BFF 55 zacskós	tonna	15	41	33	220	79
	HUF/kg	117	88	89	76	101
Fehér kenyérliszt BL 80 ömlesztett	tonna	335	373	362	108	97
	HUF/kg	93	70	70	76	100
Fehér kenyérliszt BL 80 zsákos	tonna	304	396	306	101	77
	HUF/kg	94	73	72	77	99
Tésztaipari liszt TL 50 zsákos	tonna	45	147	22	50	15
	HUF/kg	105	80	82	78	102
Étkezési búzadara AD zacskós	tonna	22	65	52	232	80
	HUF/kg	119	89	81	68	91

Forrás: AKI PÁIR

4. táblázat: A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára

Termék	HUF/kg		
	2013. július	2013. augusztus	2013. szeptember
Finomliszt BL 55	208	210	201
Fehér kenyér	326	324	327
Félbarna kenyér	257	263	265
Étkezési búzadara AD	243	243	237

Forrás: AKI PÁIR

Nemzetközi piaci információk

Határidős piacok (2013. november 01.)

5. táblázat: **Búza**

Szállítási határidő	MATIF, Párizs		CME/CBOT, Chicago (őszi lágy búza)		
	EUR/tonna	HUF/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	HUF/tonna
2013. november	208	61 182	2013. december	245	52 750
2014. január	205	60 299	2014. március	250	53 698
2014. március	203	59 857	2014. május	252	54 219
2014. május	203	59 710	2014. július	252	54 092
2014. november	196	57 796	2014. szeptember	255	54 789
2015. január	197	58 017	2014. december	259	55 625

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME Group – Chicago Board of Trade

6. táblázat: **Kukorica**

Szállítási határidő	MATIF, Párizs		CME/CBOT, Chicago		
	EUR/tonna	HUF/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	HUF/tonna
2013. november	163	48 077	2013. december	168	36 171
2014. január	168	49 550	2014. március	172	37 033
2014. március	169	49 771	2014. május	175	37 728
2014. június	171	50 360	2014. július	178	38 287
2014. augusztus	175	51 464	2014. szeptember	181	38 829
2014. november	178	52 347	2014. december	184	39 507

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME Group – Chicago Board of Trade

7. táblázat: **Fekete-tengeri búza**

Szállítási határidő	CME/CBOT, Chicago	
	USD/tonna	HUF/tonna
2013. december	304	65 345
2014. március	304	65 345
2014. május	304	65 345
2014. július	304	65 345
2014. szeptember	304	65 345
2014. december	304	65 345

Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

8. táblázat: A főbb termények különböző lejáratra szóló kontraktusainak belső volatilitása

Termény	Lejárat	Elszámolóár (USD/tonna)	Belső volatilitás ^{a)}	
			2013.10.25. (százalék)	2013.11.01. (százalék)
Búza	2013. december	245,28	19,6	20,0
Kukorica	2013. december	168,19	24,2	-
Szójabab	2014. január	459,90	18,2	18,5
Szójadara	2013. december	435,20	24,3	26,9

^{a)} Belső volatilitás (*implied volatility*): A piaci szereplők várakozásait tükröző volatilitás, amelyre az adott határidős kontraktusra köthető opciók aktuális prémiumából matematikai modellek segítségével következtetni lehet. (Pl.: Ha a belső volatilitás értéke 15,8 százalék, akkor az adott határidős kontraktus jegyzésében az elkövetkező 365 napban 68 százalékos valószínűséggel $\pm 15,8$ százalékos eltérés várható.)

Forrás: Barchart

9. táblázat: A különböző árutőzsdei szereplők nyitott kötésállománya (határidős kontraktusok) a főbb termények vonatkozásában a chicagói árutőzsdén (CME/CBOT) (2013. október 22.)

Termény	Pozíciók száma										
	Termelő/kereskedő/ feldolgozó/stb.		Swap kereskedők			Pénzügyi befektetők			Egyéb		
	Vételi	Eladási	Vételi	Eladási	Spread ^{a)}	Vételi	Eladási	Spread ^{a)}	Vételi	Eladási	Spread ^{a)}
Búza	38 379	146 280	123 063	11 164	4 905	105 665	78 070	23 983	26 269	43 648	19 029
Kukorica	331 583	373 084	277 017	12 608	8 012	236 240	310 457	82 635	118 372	169 950	83 221
Szójabab	183 799	382 181	95 287	13 125	14 176	159 373	21 889	61 778	50 457	48 836	26 817
Szójadara	44 518	155 945	52 433	2 623	11 111	73 347	19 703	14 053	17 533	32 859	14 622

^{a)} Spread – Különbözeti ügylet.

Forrás: Commodity Futures Trading Commission

OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS

A chicagói árutőzsdén (*CME/CBOT*) a szójabab fronthavi jegyzése 470 USD/tonna körül ingadozott októberben, 4 százalékkal alacsonyabb szinten, mint egy hónappal korábban. A termény tőzsdei ára jelentős nyomást gyakoroltak a betakarítás végéhez közeledve a vártnál kedvezőbb hozamokról szóló hírek az Amerikai Egyesült Államokban. Az *Oil World* elemzői szerint az USA szójababtermése akár 0,5-1 millió tonnával is meghaladhatja az *USDA* által szeptemberben előrejelzett 85,7 millió tonnát. Emellett Argentínában is minden eddiginél nagyobb szójatermesre számítanak a szakemberek, miután a gazdák a szárazság miatt hiányosan kelt kukoricatáblákat előreláthatóan szójjával fogják bevetni az év végi kampány során. Az *USDA* Buenos Aires-i irodája 57,5 millió tonnára, az *Oil World* 53 millió tonnára jelzi Argentína 2013/2014. gazdasági évi szójababkibocsátását. Ez 9 millió tonnával több termést is jelenthet, mint az előző szezonban betakarított mennyiség. A dél-amerikai ország olajütői így minden korábbinál több, 43 millió tonna szójababot dolgozhatnak fel a folyó gazdasági évben, és az export is 13 millió tonnára növekedhet. A szójadara tőzsdei ára követte a szójabab mozgását, a szeptemberi 490 USD/tonna körüli szintről 460 USD/tonna alá süllyedt október végére.

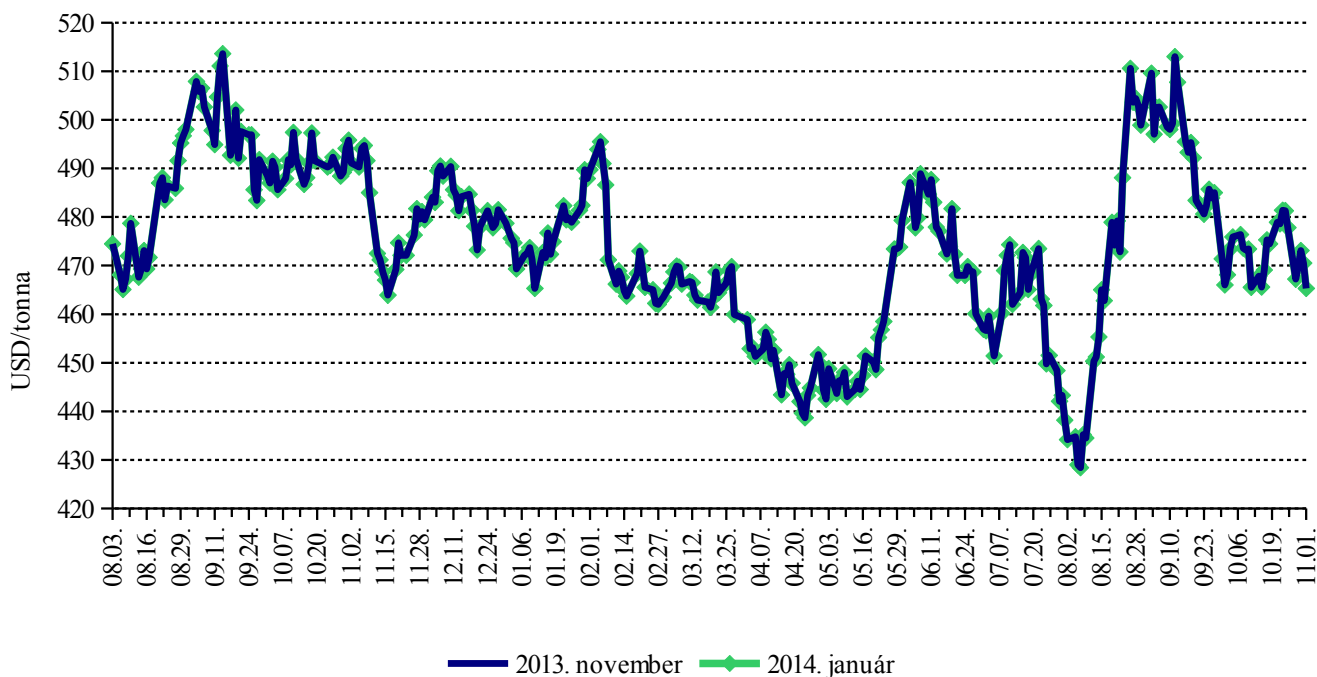
A párizsi árutőzsdén (*MATIF*) a repcemag legközelebbi lejáratra szóló kontraktusainak jegyzése 5 százalékkal 380 euró/tonnára emelkedett október első három hetében. Az európai származású repcemag iránti kereslet ugyanis rendkívül élénk volt ebben az időszakban, mivel az ótermésű kanadai canola kínálata számottevően visszaesett, az új termés pedig még nem került piacra az elhúzódo betakarítás miatt. A pálmaolaj világpiaci árának erősödése ugyancsak magas szinten stabilizálta a repcemag árát. Október végén azonban a szójabab árának a gyengülése megállította a pozitív irányú folyamatot és a repcemag fronthavi jegyzése 360 euró/tonna közelébe ereszkedett. A Budapesti Értéktőzsde (BÉT) áru-piaci szekciójában a termény legközelebbi lejáratra vonatkozó jegyzése tonnánként 1000 forinttal 107 ezer forint/tonnára mérséklődött október kezdetén, és a hónap végéig ezen az áron lehetett a terménnyel kereskedni. Az AKI PÁIR adatai alapján ugyanakkor a magyarországi fizikai piacokon drágult a repcemag októberben: míg a hónap első hetében 103 ezer forint/tonna, addig október 21-27. között már 109 ezer forint/tonna áron lehetett a terményt beszerezni. Ez ugyanakkor közel 30 százalékkal elmarad az előző év azonos időszakának átlagárától.

10. táblázat: **Olajos magvak és származékaik: reprezentatív eladási árajánlatok átlaga a legközelebbi szállítási határidőre**

			USD/tonna					
	Származás	Paritás	2012. okt.	2013. aug.	2013. szept.	2013. okt. 02.	2013. okt. 10.	2013. okt. 17.
Napraforgómag	EU	CIF Amsterdam	677	407	440	455	460	465
Napraforgómag	Fekete-tenger	FOB	645	383	404	420	425	430
Napraforgóolaj	EU	FOB É-Ny EU kikötők	1245	959	962	980	985	990
Napraforgóolaj	Fekete-tenger	FOB	1136	861	864	870	875	885
Napraforgódara (HiPro)	Franciaország	CIF	383	283	295	305	310	315
Repce (00)	EU	CIF Hamburg	623	482	496	500	514	518
Repceolaj	Hollandia	FOB ex-mill	1217	997	994	987	1010	1015
Repcedara (34%)		FOB ex-mill, Hamburg	359	276	290	295	307	320
Szójabab	Brazil	CIF Rotterdam	610	518	548	526	539	538
Szójabab	USA	CIF Rotterdam	617	516	556	529	546	543
Szójaolaj	USA	FOB Gulf	1137	967	951	885	930	934
Szójaolaj	Hollandia	FOB ex-mill	1175	999	1024	955	980	1004
Szójadara (44/45%)	Hamburg	FOB ex-mill	555	564	552	534	557	559
Szójadara (49%)	Argentína	CIF Rotterdam	601	526	566	562	581	578

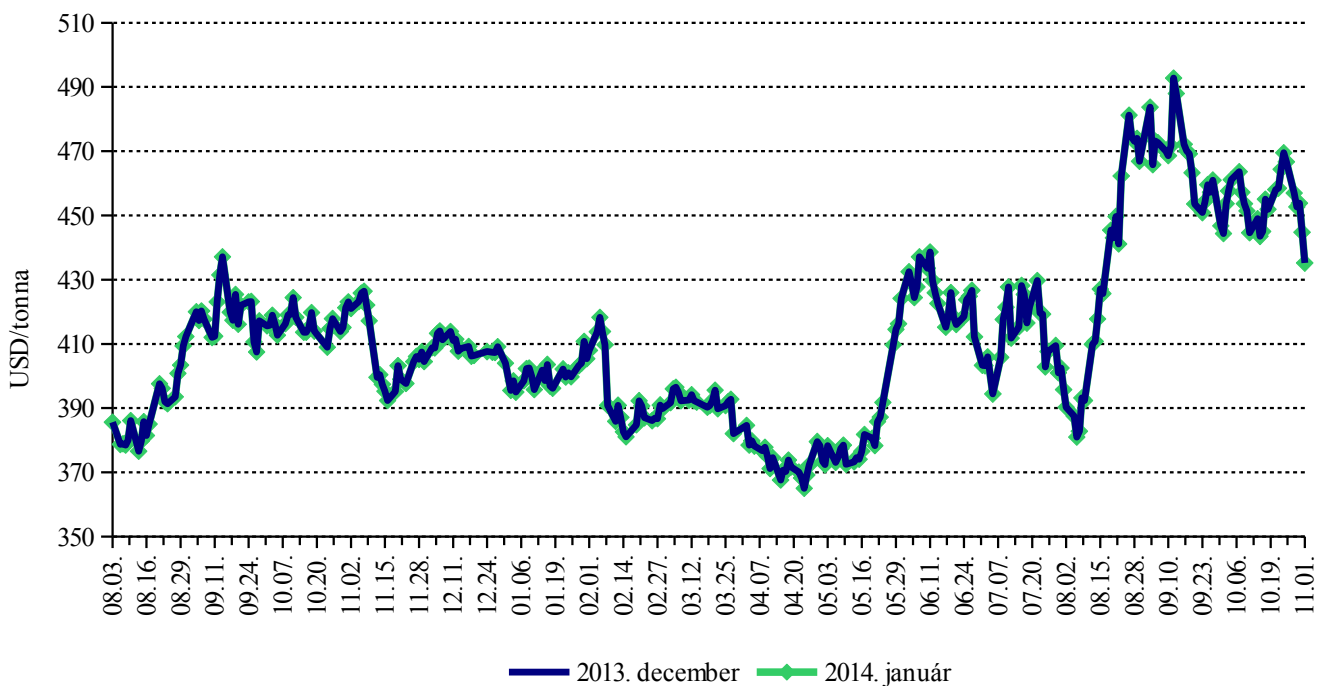
Forrás: Oil World

9. ábra: A szójabab különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

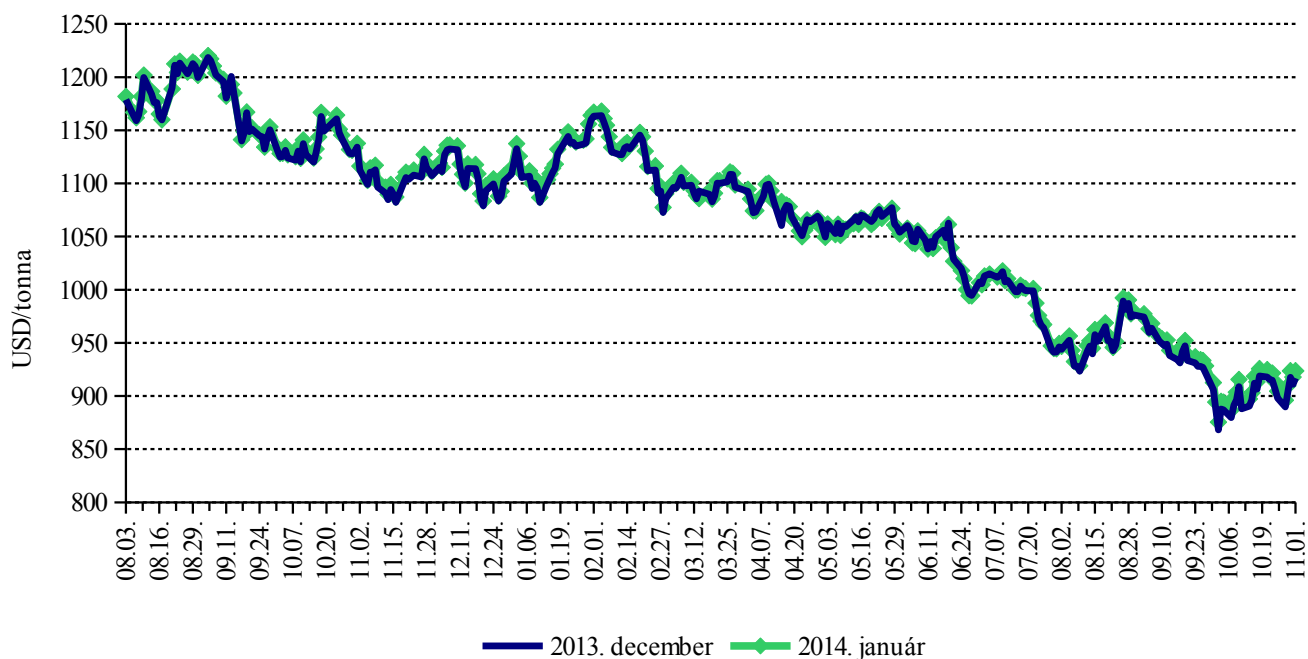
Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

10. ábra: A szójadara különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

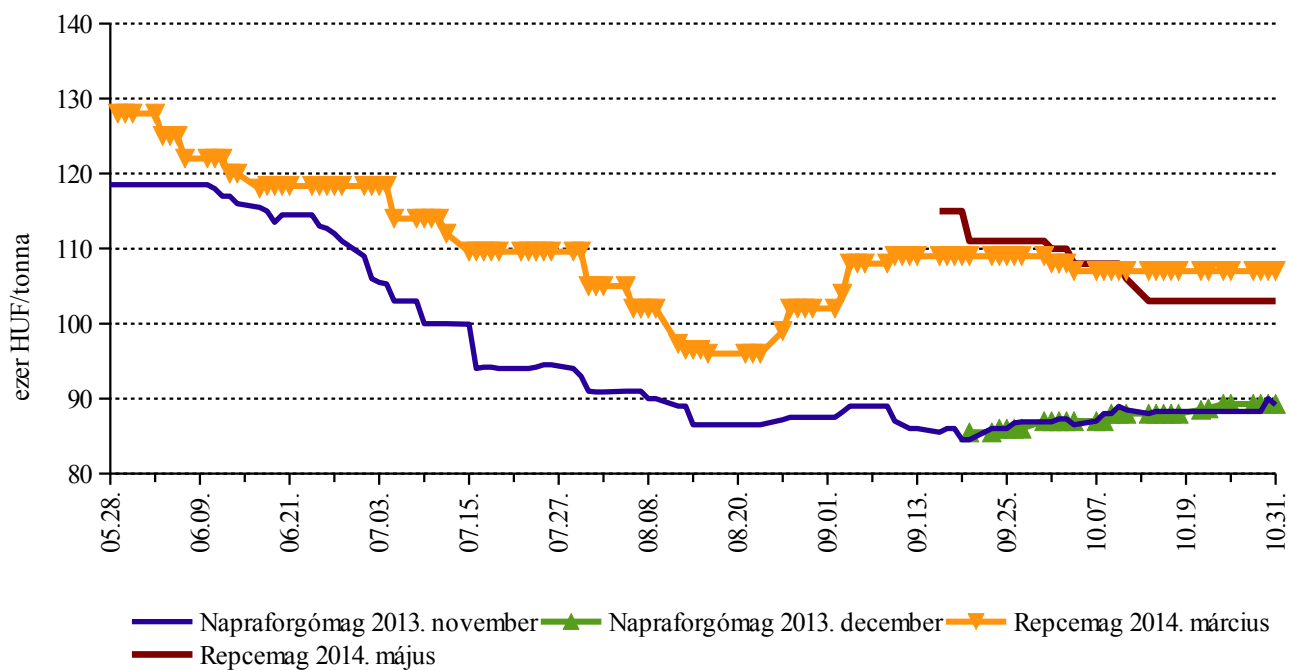
Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

11. ábra: A szójaolaj különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

12. ábra: A napraforgó- és a repcemag különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

11. táblázat: A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozóinak értékesítési átlagára

Megnevezés	Mértékegység	2012. 43. hét	2013. 42. hét	2013. 43. hét	2013. 43. hét / 2012. 43. hét százalék	2013. 43. hét / 2013. 42. hét százalék
Ipari napraforgómag	tonna	16 001	77 911	74 245	464	95
	HUF/tonna	127 815	88 076	89 207	70	101
Repcemag	tonna	1 078	885	2 558	237	289
	HUF/tonna	148 045	105 158	108 586	73	103
Nyers napraforgóolaj	tonna	-	-	1 052	-	-
	HUF/tonna	-	-	209 259	-	-
Napraforgódara	tonna	2 441	16 503	43 144	1 768	261
	HUF/tonna	58 288	56 366	57 546	99	102
Nyers repceolaj	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-
Repcedara	tonna	1 532	1 454	648	42	45
	HUF/tonna	69 430	65 372	64 140	92	98

Forrás: AKI PÁIR

12. táblázat: A növényolajok és származékainak jegyzése Európában

Termék	Ország	Időpont	EUR/tonna	HUF/tonna
Napraforgóolaj (nyers)		2013-10-15	673	198 831
		2013-10-22	673	197 863
		2013-10-29	673	196 874
Napraforgóolaj (finomított)		2013-10-15	823	243 180
		2013-10-22	833	244 938
		2013-10-29	848	248 106
Szójaolaj (nyers)	Olaszország	2013-10-15	733	216 571
		2013-10-22	733	215 516
		2013-10-29	723	211 512
Szójaolaj (finomított)		2013-10-15	783	231 354
		2013-10-22	788	231 698
		2013-10-29	773	226 149
Napraforgódara		2013-10-15	-	-
		2013-10-22	-	-
		2013-10-29	-	-
Repcedara	Ausztria	2013-10-15	218	64 306
		2013-10-22	-	-
		2013-10-29	-	-

Forrás: Associazione Granaria di Milano, BPLW

Nemzetközi piaci információk

Határidős piacok (2013. november 01.)

13. táblázat: Repce

Szállítási határidő	MATIF, Párizs	
	EUR/tonna	HUF/tonna
2014. február	376	110 732
2014. május	376	110 658
2014. augusztus	371	109 333
2014. november	374	110 143
2015. február	378	111 174
2015. május	381	112 278

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

14. táblázat: Szójabab

Szállítási határidő	CME/CBOT, Chicago	
	USD/tonna	HUF/tonna
2013. november	465	100 061
2014. január	460	98 907
2014. március	455	97 769
2014. május	451	97 089
2014. július	450	96 773
2014. augusztus	445	95 761

Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

15. táblázat: Szójadara

Szállítási határidő	CME/CBOT, Chicago	
	USD/tonna	HUF/tonna
2013. december	435	93 591
2014. január	427	91 932
2014. március	418	89 870
2014. május	412	88 590
2014. július	409	87 927
2014. augusztus	404	86 860

Forrás: CME Group – Chicago Board of Trade

BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET

A bioüzemanyag-előállítás jövedelmezőségének és energiamérlegének egyik sarkalatos kérdése, hogy a termelés során keletkezett melléktermékek mennyire hasznosíthatók.

Az biodízelgyártás egyik legfontosabb alapanyagát jelentő repceolaj előállítása során a repcemagból a repceolajat hideg vagy meleg sajtolással és többnyire az ezt követő oldószeres extrahálással nyerik ki. A különböző eljárásokkal más-más mennyiségű és összetételű olaj sajtolható ki. Extrahálással növelhető a kivont olaj mennyisége, ezért ez az eljárás terjedt el széleskörűen. A sajtolás melléktermékeként nyert olajpogácsa, illetve extrahálás után nyert repcedara a takarmányiparban és az energetikai ágazatban hasznosíthatók.

A kinyert növényolaj nyers formában történő alkalmazása – trigliceridtartalma miatt – számos motorteknikai és tárolási problémát okoz, ezért szükséges az észterezés. Az észterezés során a növényi olaj katalizátor jelenlétében reagál alkohollal, miközben olaj-metilészter és glicerín keletkezik. A keletkezett glicerint a takarmány-, az energetikai-, a kozmetikai- és az élelmiszeripar használhatja fel.

A biodízel előállítása során 100 kg repcemag kisajtolásából 65-70 kg olajpogácsa, illetve extrahált repcedara és 30-38 kg repceolaj keletkezik. A repceolajból pedig az észterezéssel 3-4 kg glicerín és 28-36 kg repceolaj-metilészter állítható elő. A biodízel fogalmát az észterezéssel átalakított termékre használják.

A biodízel-előállítás során keletkezett olajpogácsa és extrahált olajdara értékes fehérjetakarmány. Az Európai Unió nettó importőr fehérjetakarmányból. A Közösség önellátási foka az Európai Takarmánygyártók Szövetsége (FEFAC) közlése szerint szójabab alapú pogácsából, illetve darából 2 százalék, míg napraforgó és repce alapú termékekből együttesen 86 százalék.

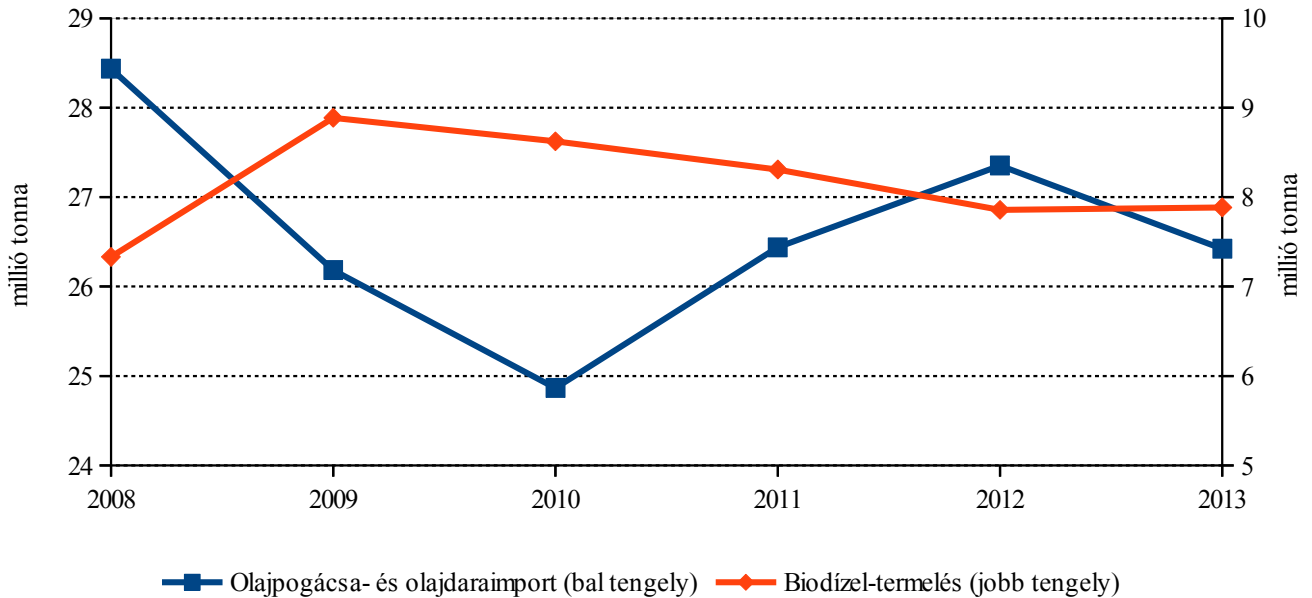
Az európai biodízel-előállításához kapcsolódóan a legnagyobb tömegben keletkező melléktermékek, az extrahált repcepogácsa és a repcedara takarmányként történő alkalmazhatóságát a beltartalmi mutatók határozzák meg, ezek a kiindulási alapanyagtól és az alkalmazott feldolgozási technológiától függően változnak. A biodízel legfontosabb alapanyaga az Európai Unióban a repceolaj, míg az amerikai kontinensen a szójaolaj.

Az olajütés során nyert extrahált repcedara kevesebb nyersfehérjét (380-400 g/kg sz.a.) és több nyersrostot tartalmaz (110-130 g/kg sz.a.), mint a szójabab alapú melléktermék (450-485 g/kg sz.a.; 35-50 g/kg sz.a.), ami korlátozza használhatóságát. Mind repce, mind a szója antinutritív anyagokat is tartalmaz. A szójadara esetében ezek az anyagok a feltárás, a hőkezelés során semlegesítődnek, míg repcedara esetében ez teljeskörűen nem következik be. A növénynevelési munkának köszönhetően mára már olyan repcefajták is rendelkezésre állnak, amelyeknek glikozidtartalma alacsony, ezek a „OO”-ás hibridek. A biodízel célú termelés esetén azonban várhatóan továbbra is használatban lesznek olyan repcefajták, amelyeknek erukasavtartalma magas, mivel az erukasav nagy fűtőértékű szerves vegyület, gyulladáspontja alacsony, cetánszáma pedig magas, és kiváló kenőtulajdonságokat kölcsönöz a bioüzemanyagnak.

A repcemag alapú olajpogácsa és extrahált dara etethetősége állatfajonként és korcsoportonként eltérő. Kérdődzöknél általában az össztakarmány 3-25 százaléka, sertésnél 0-10 százaléka, baromfinál 0-5 százaléka lehet.

Az Európai Unió biodízel-kibocsátása 2007-től 2010-ig nőtt, 2011-ben és 2012-ben pedig a HVO (hidrogénezett növényi olaj) gyártásának köszönhetően bővült a növényi olaj alapú dízel termelése. A keletkezett melléktermék – elsősorban repcepogácsa és extrahált dara – alkalmas volt a fehérjetakarmány egy részének kiváltására, ezért 2010-ig az EU fehérjetakarmány-importja csökkenő trendet mutatott. Az olajmagvak belföldi feldolgozásának növekedése 2010-ben megtört, nőtt a kelet-ázsiaiából származó pálmaolaj és az argentin szójaolaj importja, ezért a 2010/2011. gazdasági évtől a fehérjetakarmány behozatala nőtt. A 2012/2013. gazdasági évben valamennyi fehérjetakarmányt biztosító növény termése kedvezőtlenül alakult. A biodízel célú sajtolás a magas alapanyagárak és a gyenge kereslet miatt csökkent, ekkor a teljes olajpogácsa/dara behozatal újra 27 millió tonna fölé emelkedett. Az idén a kedvező terméseredmények, a júliustól csökkenő repcemagárak hatására, és a biodízel iránti kereslet őszzel várható helyreállítását követően a biodízel célú sajtolás nőhet, ami becslések szerint csökkentheti a fehérjetakarmány importját.

13. ábra: Az Európai Unió biodízel-termelése, valamint olajpogácsa- és dara importjának alakulása (2008-2013)

Megjegyzés: az EU belső kereskedelme nélkül, 2013 becslés.

Forrás: Toepfer

Magyarország évente 7-800 ezer tonna szójadarat importál. Az AKI 2011-ben készült tanulmányában közölt számítás szerint – a jelenlegi állatállományt figyelembe véve – legfeljebb 190 ezer tonnát lehetne repcepogácsából, illetve extrahált repcedarából feleltetni. A repcedara takarmány célú felhasználása Magyarországon is csak akkor nőhet, ha az állatállomány jelentősen bővülne, illetve ha a repcedara emészthetőségén más hibridek termesztésével, enzimekkel sikerülne javítani.

A növényolaj észterezése során az olaj tömegének 9-10 százalékával megegyező tömegű glicerint is keletkezik. Nemcsak a növényolajok, hanem a kétszeresen elszámolható alapanyagok (a használt sütőolaj és vágóhídi hulladék stb.) esetében is szükséges az észterezés ahhoz, hogy azok biodízelként használhatók legyenek. Az USDA előzetes becslései szerint globálisan 2020-ig a biodízel-előállítás növekedése miatt a glicerint rendelkezésre álló mennyisége megháromszorozódhat. Európában, Németországban képződik a legtöbb glicerint, mivel ez az ország a térség legnagyobb biodízel-előállítója.

Az észterezés során keletkezett glicerint az úgynevezett nyersglicerint, amelynek jelentős része biogázüzemekbe kerül, vagy talajjavításra használható. A glicerint erős nedvszívó hatása miatt nehezíti a sejtek vízfelvételét, ami pedig gátolja a növények csírázását. Ez a hatás megfelelő műtrágyakezeléssel semlegesíthető, ami lehetővé teszi, hogy a talajjavításban hasznosítható legyen.

A glicerint a talajban élő mikrobák számára viszont könnyen elérhető szénforrássá válhat, és ezzel javíthatja a szervesanyag-tartalmat.

A nyers glicerint csak tisztítás után tudja a takarmány-, a kozmetikai- és az élelmiszeripar korlátozott mértékben használni. A glicerint takarmány-hasznosulása az egyszerű cukoréhoz hasonló. Alkalmazhatósága állatfajonként és súlytól függően eltérő, aránya takarmánykeverékekben általában 5-10 százalék között változik. Egyéb takarmánykomponensekkel keverve az ozmotikus hatás nem érvényesül. Ügyelni kell a glicerint sótartalmára is a takarmányadag összeállításánál.

A biodízel és az előállítása során keletkező melléktermékek ára (olajpogácsa, extrahált repcedara, glicerint) egymástól eltérően is mozoghat. Az Európai Unió fehérjetakarmányokból nettó importőr, ezért a repcepogácsa és az extrahált repcedara ára a takarmányozási célra jobban használható import szójadara ára és mennyisége is hatással van.

A glicerintpiac meglehetősen ingadozó, a termék árát rendszerint a rendelkezésre álló készletek befolyásolják. A magas szállítási költségek miatt a glicerint globális kereskedelme nem számottevő.

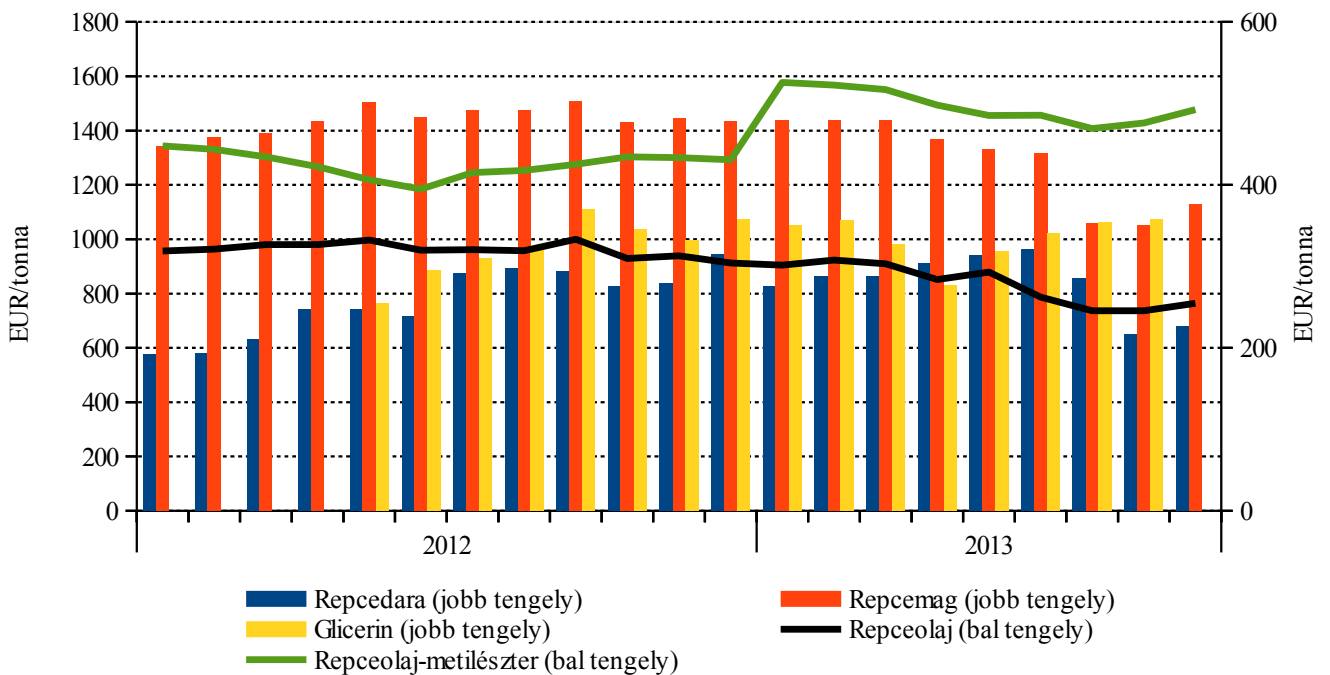
Németországban, 2012 második felében a biodízel-üzemek a gyenge kereslet és az USA-ból beáramló nagy mennyiségű olcsó biodízel következtében a repceolaj magas ára miatt elszenvetett veszteségeiket nem tudták

továbbhárítani, ellenben a szűkös fehérjetakaromány-ellátás következtében a repceogácsát és az extrahált repcedarát a 2011. évinél magasabb áron tudták értékesíteni. Az európai és globális fehérjetakaromány-készletek alacsonyok voltak, a beérkező import sem tudott jelentős nyomást gyakorolni az árakra. Az év első felében annak ellenére, hogy már beindult tavasszal a két nagy szójatermelő országban (Argentína, Brazília) a feldolgozás, a szójapogácsa és a szójadara ára rekord

magas maradt, mivel a két dél-amerikai ország is először a készleteinek helyreállítására törekedett. Az európai repcedara ára 2013 júniusában rekord szintet ért el, Németországban 320,5 euró/tonna, Lengyelországban 270-280 euró/tonna volt.

A repcedara értékesítésével extraprofitot könyvelhettek el az olajütésben is részt vevő biodizelüzemek akkor, amikor az alapanyag ára magas volt és a biodizel ára nem volt emelhető.

14. ábra: A biodizel és alapanyagainak, valamint melléktermékeinek ára (2012-2013)

Forrás: UFOP

A 2013/2014. gazdasági évben (október/szeptember) az *Oil World* az olajmagdarák rendelkezésre álló mennyiségének globális növekedésével számol, amit elsősorban a szójabab sajtolásának növekedése okoz. Európában a kedvező repcetermés miatt az olajgyártás és a biodizelágazat kibocsátása nőhet, ami nagy mennyiségű fehérjetartalmú melléktermék keletkezésével járhat. Ennek hatására 2013 második felében az európai olajpogácsa és extrahált dara ára csökkenhet.

Németországban a kisebb olajmalmok már átlagosan 210-220 euró/tonna áron értékesítették a repceogácsát 2013. augusztus végén, ugyanakkor szeptemberben az áresés megállt. Lengyelországban, ahol 2013-ban is nőtt a biodizel kibocsátása, a repceogácsa ára a júliusi árhoz viszonyítva 25-26 százalékkal, 199 euró/tonnára csökkent.

A glicerín ára ez év augusztusában tetőzött, az ősz folyamán a biodizel-előállítás várható növekedésével e melléktermék ára is csökkenhet. Augusztusban, Németországban a nyers glicerín ára 358 euró/tonna volt.

A melléktermékektől eltérően a repce alapú biodizel árának növekedését prognosztizálják az *F.O. Licht* szakértői, mivel a termék alacsony dermedéspontja miatt az időjárás hűvösre fordulásával erősödhet iránta az érdeklődés.

Az Európai Parlament az élelmiszer alapanyagú bioüzemanyagok felhasználhatóságát a 2020-ra elérendő 10 százalékos kötelező bekeverésben 6 energia százalékban történő korlátozását szavazta meg szeptember közepén. A Németországi Olajosmag-feldolgozóipari Egyesület (*OVID*) szakértői felhívják a figyelmet arra, hogy a döntéshozók nem számolnak azzal, hogy a biodizel előállításához kapcsolódó melléktermékek takarmányként

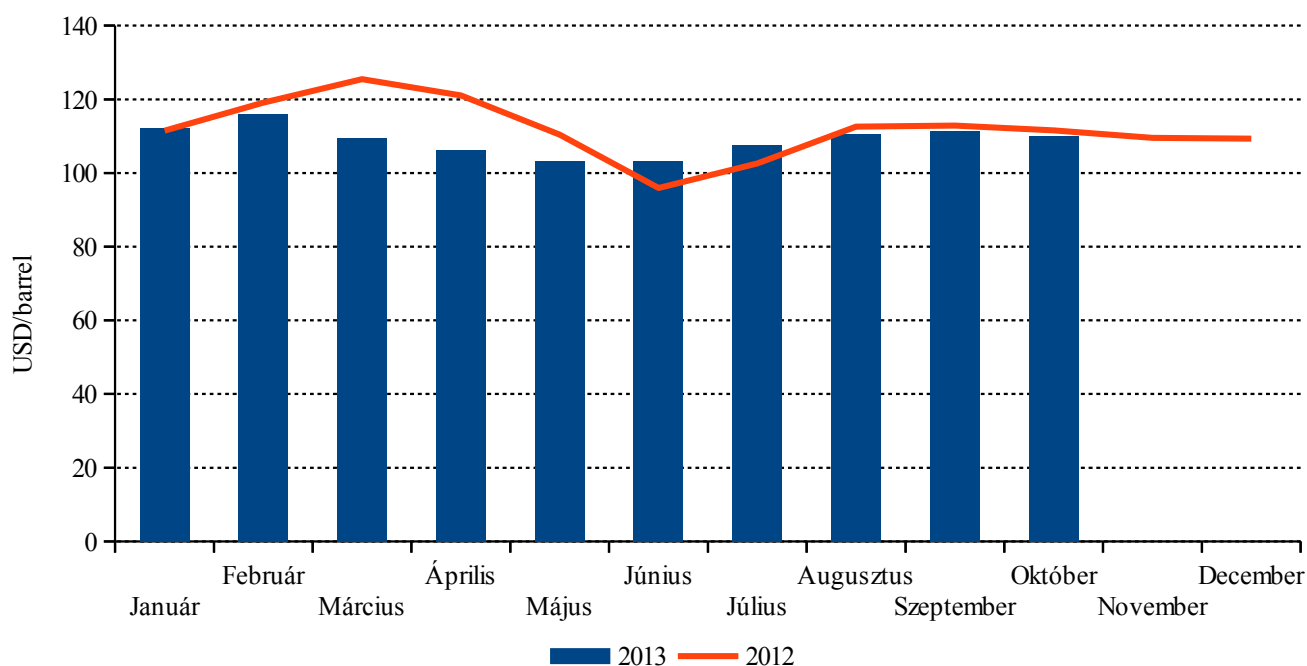
hasznosíthatók, ezért a termelés csökkenése esetén növelni kell takarmánytermesztési célú földhasználatot.

Agrárpolitikai Hírek

- Módosult a fenntartható bioüzemanyag-termelés követelményeiről és igazolásáról szóló 343/2010.

(XII. 28.) Korm. Rendelet, amely meghatározza a biomassza fogalmát; a biomassza kereskedő, forgalmazó, értékesítő fogalmát, feladatköreit, felelősségét; a fenntarthatósági igazolással kapcsolatos eljárás módját.

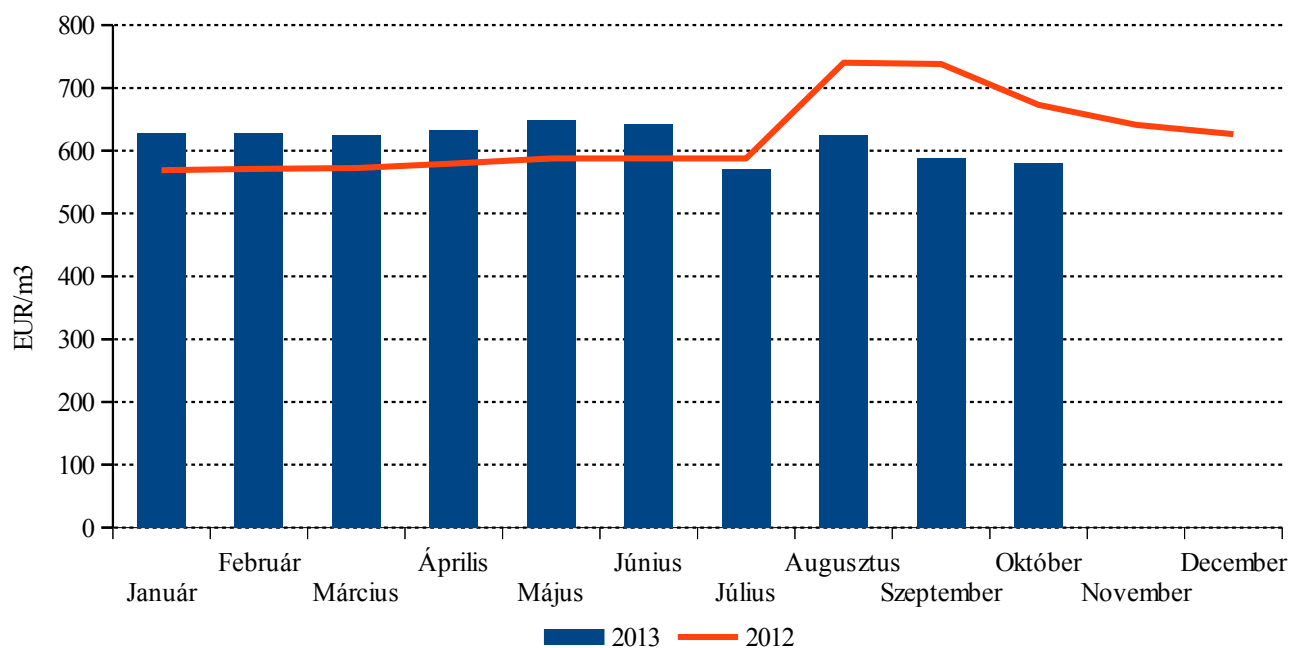
16. táblázat: Az ásványolaj ára

Megjegyzés: IPE Brent ásványolaj jegyzése a londoni árutőzsdén.

Forrás: HGCA

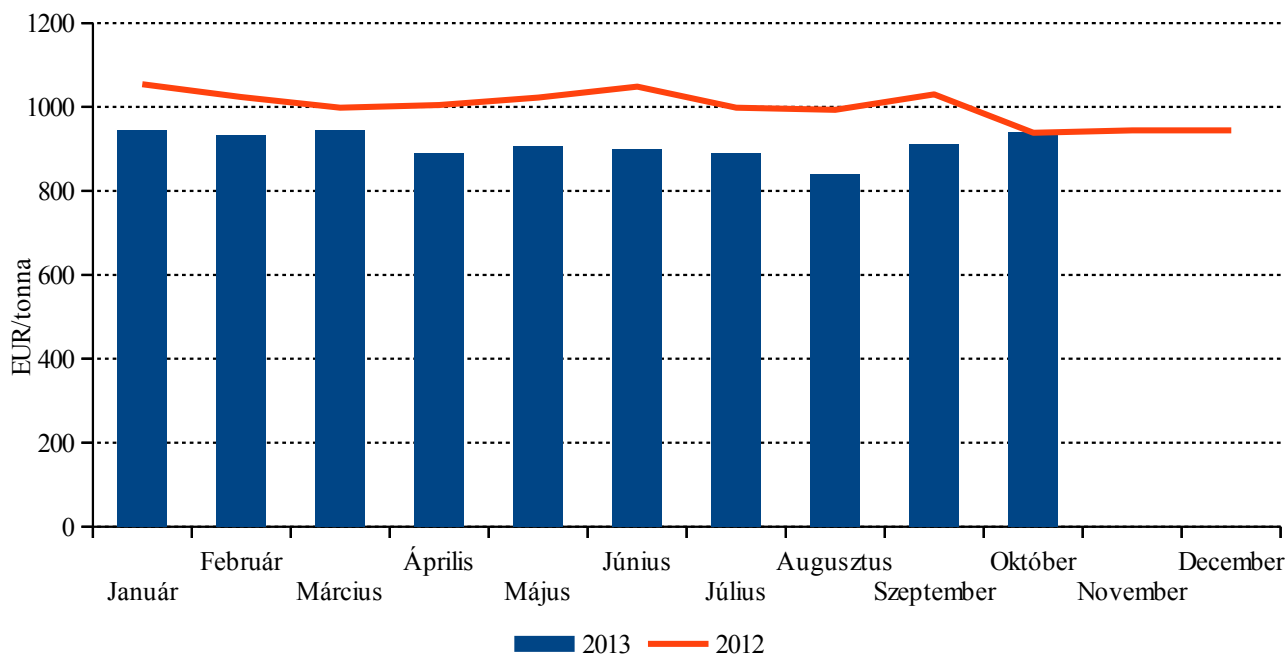
15. ábra: A bioetanol ára

Megjegyzés: 92-96 százalék alkoholtartalom, nyugat-európai kikötők FOB T2.

Forrás: F.O. Licht

16. ábra: A repceolaj-metilészter ára

Megjegyzés: nyugat-európai kikötők FOB, az EN 14214 szabványnak megfelel, dermedéspont: > -10 °C.

Forrás: F.O. Licht

